

Sporvejsmuseet får nye rammer

Visionen fra 2003 kan nu endelig virkeliggøres

Af Jørgen Krog

Ved Sporvejsmuseets 25 års jubilæum i 2003 fremlagde vi en vision for museets fremtidige udvikling. Det var planer, der på det tidspunkt havde været arbejdet med nogle år, og som tog udgangspunkt i museets begyndende pladsproblemer.

Planerne blev udgangspunkt for forhandlinger med ejerne af det område, som Sporvejsmuseets bygninger og planlagte udvidelse ligger på – Pensam. Forhandlingerne stod på gennem flere år, men førte desværre ikke til et for Sporvejsmuseet positivt resultat, da interesserne var for forskellige. Pensam ejer således fortsat den dag i dag den matrikel på godt 2 ha., hvor Sporvejsmuseets to remiser ligger.

Imidlertid valgte Pensam i 2007 at frasælge Skjoldenæsholm Golfbane til selskabet Proark Golf, som vi efterfølgende søgte at forhandle en aftale på plads med. Aftalen skulle alene omfatte de arealer omkring museet, hvor de fleste af de planlagte nye bygninger skal ligge. Forhandlingerne nåede imidlertid ikke særlig langt, da Proark gik konkurs i 2012. Det lykkedes 5 medlemmer af Skjoldenæsholm Golfklub at rejse den nødvendige kapital til et køb og de kunne pr. 1. juli 2013 overtage golfbanen inklusiv de arealer, som vi ønskede at købe til udvidelsen.

Forhandlinger indledtes nu med ejerne bag golfbanen og golfklubben, og i december 2013 kom det længe ønskede gennembrud i de forhandlinger, vi gennem næsten 15 år havde ført med forskellige ejere. Men så er det også gået stærkt. Fra at vi den 1. januar 2014 havde en positiv udmelding om en mulig overtagelse, står vi her først i oktober som ejere af et areal på i alt ca. 5,5 ha, som hovedparten af museets udvidelse skal ligge

på. Jordarbejderne på arealet er godt i gang, således at det hele kommer ned i eller i nærheden af samme niveau som det eksisterende museumsområde. Jorden anvendes dels som fyld ved den kommende metersporssløjfe ved indgangen og til opfyld af museumsområdet mod sydøst, hvor der også etableres en ny adgangsvej direkte til Knud Lavardsvej. Der er indgået aftale om opførelse af Remise 3, og i forbindelse med jordarbejderne bliver der også gravet ud til fundamenter, afvanding med mere.

Ringsted Kommune

Da der tilbage i 1998 blev udarbejdet en lokalplan for golfbane 2, omfattede den også Sporvejsmuseet dog uden egentligt at forholde sig til museet og udbygningsplanerne for det. Det blev der rodet bod på i 2013-14, idet der efter et oplæg fra en af museets medarbejdere blev udarbejdet en ny lokalplan – nr. 270 – som fra august 2014 er grundlaget for den fremtidige udvikling af Sporvejsmuseet.

Det betyder blandt andet, at udvidelsesplanerne kan gennemføres uden yderligere høringer og lignende – dog skal der stadig gives byggetilladelser til nyt byggeri.

I alle årene har der været en tæt dialog med borgmesteren og andre byrådspolitikere i Ringsted Kommune, og kommunen har altid bakket op om museet og vores planer, idet man ser Sporvejsmuseet som et kulturhistorisk fyrskip i kommunen. Processen omkring udarbejdelsen af den nye lokalplan har da også været meget positiv hele vejen igennem. Lokalplanen giver os de udviklingsmuligheder, vi har ønsket, men sikrer samtidig også, at andres interesser er blevet varetaget.

Sporvejsmuseet i sæson 2015

Når Sporvejsmuseet slår dørene op til sæson 2015 i slutningen af april vil museets rammer være ændret markant. Det første gæster (der har besøgt museet før) vil bemærke er, at der modsat perronen ved indgangen er blevet fældet en masse træer og etableret en dæmning hele vejen rundt i det lille skovområde. Det er her, den kommende metersporssløjfe skal bygges. Når Århusvognen summer op af

bakken til museumsområdet vil det første man ser være et stort opfyldt område til venstre. Når sporvognen så triller ind på forpladsen og kører gennem skråsporet over til perronen ved Remise 1, vil det være tydeligt, at der er blevet meget længere til nogle nye træer syd for Valby Gamle Remise – de står nu næsten 20 meter længere mod syd.

Helt ude fra golfspillernes passage op til teested 1 ned langs Valby Gamle Remise og videre ud til umiddelbart bag greenen ved hul 4 er der gravet af op til 60 meter fra sporet og mod syd. Langs strækningen til Tobaksmarken er bevoksningen fældet på de første par hundrede meter, og på nordsiden er der tilsvarende gravet af. Hele vejen rundt langs det afgravede område er der etableret et nyt beplantningsbælte, hvortil der er anvendt en lang række træer, der er udtyndet rundt omkring på de to golfbaner, så beplantningen fra starten af er høj og tæt.

Nord for strækningen rejser den nye Remise 3 sig i al sin magt og væld som den første af de nye bygninger. Byggepladsen ligger på det område, hvor museets skinneplads hidtil har ligget. Den er nu samlet, sorteret og registreret og midlertidigt flyttet ud foran Valby Gamle Remise.

Visionens elementer

Omdrejningspunktet i museets udvidelsesplaner har helt fra starten af været en ny remise, således at alle Sporvejsmuseets sporvogne kunne komme under tag på museet. I takt med, at Sporvejsmuseets samlinger er øget væsentligt siden de første udbygningsplaner – blandt andet gennem overtagelsen af HT-museets samling – er også behovet for remise- og depotplads vokset. Det betød flere bygninger, og det er det visionen fra 2003 i al væsentlighed er bygget op omkring. I det følgende vil de enkelte bygninger og anlæg i visionen blive gennemgået.

Remise 3 vil stå klar som den første af de nye bygninger i sommeren 2015. Den vil blive cirka 100 meter lang og 41 meter bred og vil rumme 10 spor, pallereoler i begge sider i hele bygningens længde samt en to

meter bred zone ud mod Valby Langgade, hvor der efterhånden vil blive etableret en række typiske butiksfacader med en lille butikskulisse bagved. Remisen vil blive opført i betonelementer og vil få en gadeliggende facade mod vejen. Der vil blive fem porte i sydøstgavlen og to i nordvestgavlen. Portene bliver rulleporte, og dækker alle to spor, hvilket gør det muligt at lægge sporene tættere. Remise 3 forsynes i lighed med museets øvrige bygninger med paptag og får ovenlys i kippen.

Overfor Remise 3 opføres en busudstillingshal, som bliver lavet efter de samme principper og materialer som Remise 3, idet den dog ikke bliver helt så høj, da køretråden til trolleybusser ikke behøver at sidde i 6,0 meters højde. Der bliver også her butiksfacader langs Valby Langgade og rundt om hjørnet mod Valby Gamle Remises vestgavl. Der bliver to porte – en i hver gavl, da hallen primært skal fungere som udstillingshal – og dermed kun i mindre omfang rumme driftsbusser. Da museumsområdet efterhånden bliver ret stort, vil der blive etableret et mindre antal toiletter i busudstillingshallen. Bygningen bliver cirka 83x33 meter. Det er tanken, at man skal kunne se ind i udstillingshallen fra fortovet udenfor nogle steder, hvilket vil give en helt ny visuel forbindelse mellem udstilling og sporvognskørslen.

I forbindelse med opførelsen af busudstillingshallen skal Tramtaget bag Valby Gamle Remise afkortes, så det alene vil bestå langs remisens sydside til indtil cirka fem meter før gavlen. Resten skal give plads til den vej, der skal være mellem Valby Gamle Remise og busudstillingshallen, og hvor den planlagte trolleybuslinje vil komme til at køre.

Som erstatning for den del af Tramtaget, der har huset museets lastbiler og arbejdskøretøjer, genbruges materialerne i videst muligt omfang til en ny garagebygning, som bliver placeret vest for busudstillingshallen, og som vil kunne rumme fem baner med køretøjer.

Langs hele busudstillingshallens og den vestlige del af Valby Gamle Remise's sydfacade placeres en depotbygning, som skal

rumme en lang række faciliteter. Her skal dels være depot for en lang række reservedele men også for uniformer, udstillingsplancher og –genstande, tegnings- billede- og bogarkiv, arkivalier, læsesal med mere. Bygningen vil blive opført i betonelementer og vil som den eneste nye bygning blive i to etager. Her vil der dog ikke blive nogen butiksfacader eller lignende, da bygningen ikke ligger ud til museumsgaden. Depotbygningen bliver 15 meter bred og 100 meter lang og vil fungere som afslutning på gaden mellem Valby Gamle Remise og busudstillingshallen, så man også i det kikk vil få fornemmelsen af et gademiljø.

Øst for depotbygningen og frem foran forgavlen på Valby Gamle Remise opføres en ny kombineret metersporsremise og busgarage – Remise 4. Hallen bliver en mere simpel bygning – måske på nær facaden mod Valby Gamle Remise. Den vil rumme to spor med skinner og et uden – men vil formentlig blive brugt til busgarage i to af de i alt tre spor, den kommer til at rumme, da vi ikke har så mange metersporsvogne, at vi vil kunne fylde mere end et spor op med sporvogne. De to spor nærmest Valby Gamle Remise vil blive med porte i begge ender. Remise 4 bliver cirka 12 meter bred og 65 meter lang.

Alle de ovenfor nævnte bygninger kan etableres på det areal, som Sporvejsmuseet nu ejer. Det samme kan i store træk den planlagte trolleybuslinje, der skal have endestation i en sløjfe, hvor den nye adgangsvej kommer op til museumsområdet. Derfra skal den forløbe syd om den planlagte ankomstbygning, hvor den også skal have endestationsstoppested, videre mellem Valby Gamle Remise og Remise 4, syd om busudstillingshallen og op til Valby Langgade, som krydses inden den anden endestation nås ved baggavlen af Remise 3, hvor der etableres en vendesløjfe. På tilbageturen køres i Valby Langgade helt frem til bag Valby Gamle Remise, hvor der drejes ind bag denne til strækningen nås igen. Det er tanken, at trolleybussen har garage i Remise 4, hvor det vil

være nemt at køre ind og ud, mens udstillede trolleybusser vil holde i busudstillingshallen.

Visionen og matr.nr. 1æ

De to sidste væsentlige elementer i visionen er ankomstbygningen og værkstedet. De vil begge blive opført på det areal, der udgøres af matr.nr. 1æ, og som fortsat ejes af Pensam. Da vi ikke finder det hensigtsmæssigt at opføre så dyre nye bygninger, som der vil være tale om, på lejet areal, vil disse to bygninger først komme i spil, når der på et tidspunkt er indgået en anden aftale om denne matrikel.

Ankomstbygningen vil blive det nye omdrejningspunkt for museets gæster. Når man kommer op til museet med Århusvognen, bliver man sat af lige ud for bygningen. Her finder man kiosk, toiletter, puslerum, garderobe (til klapvogne, frysetasker og lignende) samt mulighed for at sidde indenfor og spise sin medbragte mad. Fra bygningen kan man gå ind i Valby Gamle Remise og se udstillingen, man kan gå ud i Valby Langgade og tage en tur med sporvognen ud i skoven, man kan gå ud foran bygningen og tage veteranbussen eller hesteomnibussen rundt om Valsøllille Sø henholdsvis op til hovedbygningen på Skjoldenæsholm eller man kan gå ud på bygningens sydside og tage en tur med trolleybussen. Den vil således være midtpunktet for alle de væsentlige aktiviteter, som museet tilbyder. Det er også tanken, at trafikkontoret flyttes til den nye ankomstbygning, som ud over de ovenfor omtalte vil rumme depot for kioskvareer og mødelokaler på førstesalen.

Mellem Remise 1 og Remise 3 sammenbygget med Remise 1 opføres et nyt værksted for såvel busser som sporvogne. I kombination med de faciliteter, der findes og etableres i Remise 1, er det hensigten at etablere et samlet værkstedsområde, der er i stand til at klare alle de væsentlige opgaver, som vi har brug for. Værkstedet vil blive for såvel busser (et spor) og sporvogne (tre spor). Der vil blive indrettet egentlige træ- og metal- og elektroværksteder. Der vil også blive indrettet et lagerområde for dele til de køretøjer, der er

under renovering, så komponenter, der ikke lige arbejdes på, kan placeres væk fra arbejdsområdet. I forbindelse med Remise 1 tænkes etableret lager for træ- og metalvarer, skruer, bolte og så videre, så alle almindelige vare er ved hånden. Malerværksted vil fortsat være i spor 7 – men der vil blive bedre plads i forbindelse med den planlagte udvidelse af spor 7 – spor 7½. Det er tanken, at værkstedet vil få adgang for gæsterne på en udstillings- og udkiksbalkon, hvor man kan følge med i arbejderne og se en udstilling om, hvad det at restaurere og vedligeholde en sporvogn egentlig er for noget. Her vil der også blive fortalt om alle de gamle håndværk, som bliver holdt i live ved arbejderne med sporvognene.

Andre projekter

Som nævnt vil der blive etableret en metersporløjfe også ved indgangen. Hvornår sporet bygges vides endnu ikke, da der ikke vil være et egentligt behov for at tage sløjferne i brug, før ankomstbygningen er etableret. Sløjferne vil tilføje en ny dimension til metersporet – mulighed for kørsel med ensrettede vogne og bivogne, ligesom det vil blive en flot oplevelse at køre rundt i skoven ved indgangen.

Ved indgangen er der også erhvervet areal, sådan at parkeringspladsen kan udvides mod nord. Der vil være mulighed for at udbygge pladsen til at rumme mindst 150 biler mod de nuværende maksimalt 95 pladser. Udvidelsen kan ske i etaper.

Som nævnt ovenfor er det planlagt at udvide spor 7. Udvidelsen vil blive med godt 3 meter i bredden mod nord og vil også inkludere, at hele spor 7 kan indrettes som isoleret og opvarmeligt værksted. Ud over et lokale til kioskvareer (indtil ankomstbygningen tages i brug), vil den opvarmede del også blive anvendt til et udvidet malerværksted.

Ud over alle bygningerne bliver det også et stort projekt at etablere sporvifterne til Remise 3, Remise 4 og værkstedet samt alle gadearealerne, de grønne områder og hegn, bynips med mere, som alt sammen skal være

med til at gøre området færdigt og skabe det rigtige miljø.

Tidsplan

Hvornår sker det så? Ja indtil for kort tid siden kunne vi kun sige: Det vil ske – men vi aner ikke hvornår. Nu kan vi sige: Det sker – netop nu! I første omgang udføres alle jordarbejderne og Remise 3 opføres. Jordarbejderne er – om vejret tillader det – færdige i november 2014. Den nye beplantning omkring museet udføres i løbet af efterår og vinter 2014 og Remise 3 forventes færdig sent på foråret 2015. Færdig betyder, at bygningen er færdig med facader, porte, gulv og spor i hallen. Derefter mangler butikskulisserne (skilte og indretning), pallereoler, køretråd i hele hallen, elektriske installationer i øvrigt og ikke mindst sporviften foran, før den for alvor kan tages i brug. Det er håbet, at også sporviften kan svejses professionelt for at det kan gå noget hurtigere. De øvrige arbejder påregner vi at udføre selv i stort omfang. Håbet er dog, at det vil være muligt at begynde en indflytning af vogne i hallen i løbet af sommeren/ efteråret 2015, så de første (og dyreste) lejemaal kan fraflyttes og lejeudgiften anvendes til at finansiere nyt byggeri.

Herefter er det planen, at såvel Depotbygningen og Busudstillingshallen opføres i umiddelbar fortsættelse med henblik på at kunne tage bygningerne i brug i løbet af formentlig 2016. Hastigheden afhænger selvfølgelig af en lang række praktiske forhold og af finansieringen som dog er sikret for en ganske pæn dels vedkommende.

Garagen til arbejdskrøtøjerne opføres hurtigst muligt efter, at Tramtaget er afkörtet (og materialerne er blevet ledige). Den bygning vil vi formentlig selv opføre (bort set fra fundamentet). Spor 7½ regner vi også med bliver opført i løbet af denne periode – delvist som selvbyg, idet vi regner med at få lavet fundament, afvanding med mere professionelt.

Endelig følger Remise 4 og om muligt derefter trolleybusstrækningen. Her er vi dog henne et sted i 2017 og derefter. Selve trolleybusstrækningen forventer vi selv at etable-

re, men der skal inden anskaffes temmelig meget køretråd. Der skal til sporvifter og trolleybusstrækningen bruges over 3 km køretråd. Det vil også være en bekostelig affære at anskaffe det.

Tidsplanen for så meget byggeri kan virke meget optimistisk, og der vil da sikkert også vise sig forhold, der gør, at det ikke går helt så hurtigt, som det her er skitseret. Der er dog ingen tvivl om, at der vil blive opført flere nye bygninger på Sporvejsmuseet i de førstkommende år, og museet vil skifte karakter og få tilført nye elementer.

Hvad giver det?

Først og fremmest vil det muliggøre, at vi samler så godt som alle vores aktiviteter på Sporvejsmuseet – når der ses bort fra diverse filialværksteder. På nær depotet på Skeevej meget tæt på museet, vil de øvrige 10 eksterne depoter blive fraflyttet, hvilket vil spare en årlig husleje i størrelsesordenen 400.000 kr. Det beløb kan finansiere et byggelån på i størrelsesordenen 8 - 10 mio. kr. Og det er unøgtelig sjovere at betale af på egne bygninger end leje for fjerne bygninger, hvor vi kan blive opsagt.

Men det vil også give nye og meget bedre oplevelser for vores gæster. Der vil blive et egentligt bymiljø med butiksfacader og gadeforløb, der i højere grad end nu vil sætte spurvognene ind i et mere autentisk miljø. Det udstillingsareal, som museets gæster har direkte adgang til, vil blive over dobbelt så stort som hidtil, og der vil generelt blive langt mere plads til og omkring udstillingen, så de forskellige elementer kan komme langt bedre til sin ret. Især i Valby Gamle Remise vil det blive tydeligt, idet sporbesættelsen vil blive noget nær halveret, og der vil blive langt bedre adgang til at se og opleve vognene og de øvrige udstillede genstande. Det samme vil være tilfældet i busudstillingshallen, hvor busserne vil blive opstillet i forskellige mønstre, så der bliver variation og forskellige oplevelser rundt omkring i hallen.

Dagligdagen bliver også lettere fra museets medarbejdere, når alting bliver samlet –

og med tiden også bliver bedre organiseret. Med tiden får vi reserveredslagre, hvor vi faktisk ved præcis, hvad der er hvor og hvor mange af dimsene vi har. Det vil også blive lettere at finde historisk materiale i forbindelse med forskning, undersøgelse af baggrundsmateriale for bøger og lignende.

Hvad koster det?

Det har i mange år ikke været noget, vi har skullet tænke over. Men nu er det – og den samlede vision bliver dyr. Umiddelbart ved vi, at jord-, vej- og beplantningsarbejderne kommer til at koste knap 2 mio. kr. og Remise 3 cirka 8 mio. kr.

Depotbygningen og Busudstillingshallen forventes at koste lidt mindre – 6-7 mio. kr. pr. stk., mens Remise 4 bliver væsentlig billigere – måske omkring 1 mio. kr. Ankomstbygningen og Værkstedet er så specielle bygninger, at det er meget vanskeligt at vurdere byggeudgifterne endnu.

I alt forventer vi, at der skal bruges et sted mellem 30 og 40 mio. kr., før alle bygninger og anlæg er opført. Det er mange penge – og selv om nogle af bygningerne først vil blive opført om en årrække, stiller det store krav til en god økonomistyring, fortsat gode indtægter især gennem et forhåbentligt øget besøgstal samt fokus på udgifterne. Vi har dog en god udgangsekonomi. Dels har vi gennem alle de år, vi ikke har kunnet komme i gang sparet cirka 3 mio. kr. op. Dels har vi arvet cirka 5 mio. kr. efter Renny Gilsager og dels står vi til at arve på den gode side af 1-2 mio. kr. efter Martha Margrete Larsen. Gennem opsigelse af eksterne lejemaal kan vi frigøre yderligere cirka 400.000 kr. årligt til lånefinansiering. Dertil kommer forhåbentligt fondsmidler til f.eks. udstillingsbygninger. Men det bliver en stor opgave at få det hele til at gå op i en højere enhed.

De næste år bliver meget spændende for Sporvejsmuseet og vil for altid ændre museet og gøre det til et af de største og forhåbentlig bedste af sin slags.